

IZ RATA U MIR: HRVATSKI BRANITELJI U TRANZICIJI

From War to Peace: Croatian War Veterans in Transition

CRO VETERANS

Ispitanik: Mr. W.

Vrijeme intervju: 10. prosinca 2024.

Kako ste doživljavali Jugoslaviju, posebno u zadnjem razdoblju njezinog postojanja?

Tuga i žalost. Rasulo

Zbog čega je po Vama izbio rat u Hrvatskoj i je li se on mogao izbjeći?

Zato što je Beograd ugnjetava. Teško je se moglo izbjeći.

Koliko ste imali godina i čime ste se bavili kad ste se uključili u obranu Hrvatske? Što vas je motiviralo da tako postupite?

Ima sam 23 godine. Otiša sam jer sam se tio boriti za Hrvatsku.

Opišite kronološki svoj ratni put: vrijeme i postrojbe u kojima ste ratovali.

U početku 90e godine bio u rezervnom sastavu policije 9. ili 10. miseca. Devedesetiprve zarobljen 29.9. u Drnišu kao pripadnik rezervnog sastava policije. Izaša sam sa razmjenom zarobljenika 2.11. malo se oporavio...moga sam ić u mirovinu ali nisam tio nego sam opet oša u postrojbu 4. bataljon 113. brigade. I onda iza toga vodili smo se kao domobrani pod 142. brigadom. I onda sam oša u mirovinu 95e godine.

Kako su obitelj i bližnji reagirali na Vašu odluku o odlasku u vojsku/rat?

Roditelji nisu dozvolili da idem, normalno.

Kako ste se osjećali tijekom prvih iskustava i opasnosti na bojišnici? Jeste li osjećali strah?

Svakog normalnog čovika je stra ali srce je bilo neko koje je kako bi reka vodilo.

Jeste li bili ranjeni tijekom rata ili izloženi velikim opasnostima? Ako jeste, opišite okolnosti i što ste osjećali.

Kad sam bio zarobljen bio sam stučen. Slomljen. Fraktura lubanje, slomljena liva strana vilice. Sve u Kninu (op.ist. Kninski zatvor).

Kako ste se suočili s pogibijama suboraca? Jesu li teška ranjavanja i pogibije suboraca utjecali na vaš pristup ratovanju i obnašanju vojnih dužnosti?

Poginula su trojica momaka. Susjedi. Je promnilo je.

Jeste li osobno doživjeli kakvu tešku traumu u ratu?

Moment zarobljavanja.

Koje Vam je iskustvo ili događaj donio posebnu sreću, zadovoljstvo tijekom rata?

Tad kad sam razmjenjen ka da sam se ponovo rodio. Zarobljen 29.9. a razmjenjen 2.11. u Pakovu selu svi za sve od Paškog mosta do Sinja.

Kakav je bio status branitelja/vojnika tada u društvu, „na ulici“, kako su se ljudi odnosili prema vama, kako su vas doživljavali? Je li se taj odnos mijenjao u razdoblju 1991. do 1995.?

Ponosno su nas gledali 91. Voli su nas računali su dolazi Hrvatska. Devedesetpete još nešto ponosa ali kasnije se sve prominilo. Ispalo je da smo višak kad se odradilo šta se odradilo kad se izgubilo zdravlje.

Što su za Vas značile oslobodilačke operacije hrvatskih snaga?

Šta ću pričat šta ću reć...povratak kući. Oslobođenje. Veselje šta drugo reć.

Nakon odmaka od gotovo 30 godina, što je, po Vašem mišljenju najviše pridonijelo hrvatskoj pobjedi u Domovinskom ratu?

Inat i srića. Inat najviše inat. Srce veliko srce

Možete li istaknuti koje osobe, vojne ili političke smatrate najzaslužnijima za uspjeh?

U to vrimen, po mome, Tuđman je odigra dobru stvar da nije bilo njega nebi bila stvorena Hrvatska.

Kako gledate na ulogu Crkve u Domovinskom ratu? Koliko je vama vjera značila u ratu?

Velika je uloga Crkve bila. I u pomoći i u vjeri, ljudi su vjerovali kako bi reka vjera je tu najviše odradila.

Jeste li tijekom rata razmišljali o nastavku vojne karijere ili o povratku u civilni život kada rat završi?

Nisam jer sam tada bio već invalid.

Kada i zašto ste okončali vojnu karijeru? Što ste osjećali zbog (prijevremenog) okončanja vojne službe?

Peti misec 95e. teško je to bilo. Tribalo je se najprije vratiti kući. Obnovit to malo.. Stvorit obitelj i nastaviti život. Mada je bilo teško jer uvek su u primisi bili pokojnici. Pogotovo oni koji su kraj tebe stradali.

Kako je tekla prilagodba na civilni život nakon razvojačenja? Kako ste se s obitelji privikavali na civilni život? Da li je bilo problema?

Teško. Još je nekako vladalo to u glavi Oslobođanje. Nisam virova da je sve gotovo. Teško se priviknit sad normalan život.

Kako su iskustva iz vojne službe utjecala na Vaše navike u civilnom životu? Jeste li do danas zadržali te ili koju od tih navika?

Šta ja znan...ne mogu ništa reć.

Što ste radili, čime ste se bavili nakon razvojačenja? Opišite Vaše radne aktivnosti od razvojačenja do danas.

Mirovina. Obnova i poljoprivreda. Malo masline malo vinograd. Smilje.

Jeste li nastavili održavati prijateljstva, kontakte sa suborcima nakon završetka službe? U kojoj mjeri i na koji način?

Fala Bogu. Viđamo se i pričamo o tome. Ove izdalje viđam po obljetnicama i uvek spomeneš ratne teme.

Jeste li bili ili ste trenutno aktivni u kakvoj braniteljskoj udruzi? Ako da, u kojoj mjeri i što su obuhvaćale Vaše aktivnosti?

HVDIRA formalno. Iman iskaznicu plaćam članarinu i to je to.

Je li udruga kojoj pripadate pomogla u rješavanju nekih Vaših ili problema Vaših suboraca? Ako jest, u kojoj mjeri i na koji način?

HIVDRA konkretno nije. Nisam ja ni tražio ništa od njih. Ne sudjelujem u ničemu.

Obilježava li udruga kojoj pripadate spomen na poginule suborce? Na koji način?

Često mmi odemo sami zapalimo svijeće. Pogotovo za ova tri poginula. Uglavnom posjećujemo grobove suboraca.

Je li rad udruge kojoj pripadate ispunio Vaša očekivanja?

Tih udruga ima masu to su ljudi odradili za svoje za par njih da rješe svoje probleme.

Koji je Vaš stav prema činjenici da u Hrvatskoj djeluje više od 1000 braniteljskih udruga?

A kako?!

Što mislite o postojanju i djelovanju Generalskog zbora? Je li po vama ispunio svoju svrhu (u kojoj mjeri)?

Teško je sada o tome. Mogli su napraviti dosta stvari. Skupina ljudi koja gleda svoj đir gleda sebe.

Što je za Vas značilo osnivanje Ministarstva branitelja? Zna li kada je ono osnovano?

Ko je onda mislio o tome u to vreme. Ne znam točno kad je osnovano. Ko je zna išta?

Što mislite o djelovanju Ministarstva hrvatskih branitelja unazad 27 godina od osnivanja? Smatrate li da je ono ispunilo svrhu i namjenu svojeg postojanja?

Nešto se pomoglo. Moga se ostvariti stan....nisi vodio računa o prvima. Sazna bi to priko drugih. Brinu se oni dosta ali moglo je bolje.

Prema podacima Ministarstva hrvatskih branitelja, status hrvatskog branitelja ima više od 500.000 osoba. Kakav je Vaš stav prema tome?

Tada koje su digli s pozivima meni su se rugali u početku a poslije kada je sve završilo busali su se u prsa da u oni HB i da su bili u vojsci. Ima oni koji su proveli samo par dana u Oluji a imaju status.

U Hrvatskom saboru i u tijelima državne vlasti djelovalo je i djeluje nemali broj branitelja. Smatrate li da su oni dovoljno učinili za prava branitelja? Objasnite.

Pokušavaju nešto ali kako ko. Neko rješava svoje osobne interese kroz to...pa nema sad ni jednoga ekstra za kojeg možeš reći da je odradio za branitelje. Pitanje je koje su i mogućnosti njegove. Jesu li kupljeni?!

Od završetka rata do 2020. zbile su se dvije velike promjene prazničnih dana kojima se obilježavaju najvažniji datumi u stvaranju hrvatske države i Domovinskog rata. Zna li točno o kojim je promjenama odnosno praznicima riječ?

To je Dan državnosti...? Nije to trebalo pribacivat.

Koje je Vaše mišljenje o proglašenju datuma 18. studenoga „Danom sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Danom sjećanja na žrtve Vukovara i Škabrnje“?

Teško mi je to odgovoriti. Da kad će biti drugo?!

Odlazite li u Vukovar ili Škabrnju? Koliko često? Organizirano ili samostalno?

U Škabrnji nisam bio a u Vukovaru sam bio. Nisam bio na obljetnici ali sam bio. Iša sam samostalno.

Koje je Vaše mišljenje o obilježavanju dana, praznika Dana pobjede i Domovinske zahvalnosti u Kninu 5. kolovoza?

Mislim da bi triba ostati taj datum.

Koji je Vaš stav o nezadovoljstvu dijela braniteljske populacije usmjerenom prema organizaciji proslave toga dana u Kninu?

Imaju pravo na to. Ti su ljudi iznili rat a sad su zaboravljeni.

Sjećate li se tradicije odavanja počasti poginulim hrvatskim ratnicima na Oltaru domovine na Medvedgradu? Kakvo je Vaše mišljenje o toj tradiciji? Sjećate li se kada je ta tradicija ukinuta i što mislite o tome (treba li je obnoviti)?

Sićam se. Bi obnovio bi to.

Zna li za još koju tradiciju nastalu tijekom Domovinskog rata, koja je ukinuta 2000. godine?

Baš se i ne sićam.

Što mislite o političkim promjenama iz 2000. godine? Jesu li one i kako utjecale na braniteljsku populaciju i Vas osobno?

Šta ja znam. Tu je bilo...tu se uvuklo svega i svačega. U neku smislu vidio sam to kao izdaju. Inače sam bio razočaran u sve te politike. Isplivala dica od onih koji su bili za Jugoslaviju.

Smatrate li da braniteljska populacija ima pravo prosvjedima reagirati na političke odluke državnih vlasti? (U kojoj mjeri i zbog kojih problema? Obrazložite.)

U nekim stvarima da u nekim stvarima ne. To je inscenirano. To je opet politika određivala. Neko je tamo iša jer se boja za svoju egzistenciju.

Možete li (kronološki) nabrojati neke, nekoliko najvećih braniteljskih prosvjeda (od 2000.)?

Isparilo. Oni prosvjed u Splitu pa oni u Zagrebu.

Jeste li sudjelovali u najvećem takvom prosvjedu, koji je trajao 555 dana ispred Ministarstva branitelja u Savskoj ulici? Što Vas je motiviralo?

Ne, nije mi palo na pamet ić.

Kako danas gledate na provedbu i učinak tog prosvjeda?

Tamo sam vidio neke ljude. To su bili oni koji su dobili 100 puta više nego ja a nisu ni bili.

Jeste li sudjelovali u prosvjedima organiziranim za zatočene hrvatske časnike u Haagu? Ako jeste, opišite motive?

Jesam. Nije on bio kriv. Jedan dio i mene je odvelo u Hagg.

Što je za Vas značilo oslobađanje hrvatskih generala Mladena Markača i Ante Gotovine? Kako ste to doživjeli?

Veselje. Radost.

Kako ste i gdje pratili završnicu tog suđenja? Jeste li bili na dočeku oslobođenim generalima na Trgu bana Josipa Jelačića u Zagrebu ili u nekom drugom gradu? Opišite kako ste se tada osjećali.

Na tv – u. Gledali smo tu. Bilo nas je...oduševljenje.

Kakav je Vaš stav prema osuđujućim presudama istaknutim zapovjednicima HVO-a poznatijima kao „Presuda šestorki“?

O njima niko nije vodio računa.

Kako ste doživjeli reakciju Slobodana Praljka na tu presudu i što za Vas znači njegov čin u haškoj sudnici?

Možda i nije triba to napraviti. Čoviku se smrklo.

Smatrate li da se hrvatska država dobro postavila prema radu Haškog suda? Koje je Vaše mišljenje o Haškom sudu; pozitivno ili negativno?

Teško je o tome pričati. Mislim da država nije odradila kao država. Pustila ih samo odvjeticima. Ne kažem da država nije pomagala ali ne dovoljno. Sud nema smisla.

Smatrate li da je hrvatska država učinila i čini dovoljno u kažnjavanju onih pripadnika srpskih snaga koji su činili ratne zločine na teritoriju RH?

Ma nije dovoljno napravljeno. Normalno. Od njih krvnika niko nije odgovara. Odgovaralo vrlo malo.

Smatrate li da je hrvatska država učinila i čini dovoljno u kažnjavanju onih pripadnika hrvatskih snaga koji su činili ratne zločine na teritoriju RH?

Ne mogu...bilo je možda s naše strane nešto. Bilo ih je. Ne znam šta reći na to.

Jeste li zadovoljni, relativno zadovoljni ili nezadovoljni načinom kako se u osnovnim i srednjim školama obrađuje razdoblje Domovinskog rata? Objasnite.

Dica nemaju pojma o DR. vidim kad im nešto pričaš oni zinu. Vrlo malo je uloženo u to da se objasni. Šta je bila bivša Jugoslavija šta je bio...kako je počeo rat zašto je počeo rat. Doslovce nije ništa objašnjeno.

Jeste li zadovoljni, relativno zadovoljni ili nezadovoljni filmografijom, igranim i dokumentarnim filmovima o temama iz Domovinskog rata? Objasnite.

Desi se kad su obljetnice da se malo o tome priča poslije ništa.

Smatrate li da nove generacije, koje nisu doživjele razdoblje Domovinskog rata, dovoljno dobro razumiju povijesnu važnost tog razdoblja, odnosno vrijednost doprinosa branitelja u ostvarenju slobodne države?

Vrlo malo vrlo slabo. Zavisi od familije ko je nešto priča o tome svjima. Inače one koje nije zanimalo ne znaju ništa.

Smatrate li da je u bližoj ili daljoj budućnosti moguć novi ratni sukob na teritoriju RH ili BiH? Obrazložite svoj stav.

Teško je to predviditi ali sve su indicije da bi moglo doći daleko pod utjecajem vanjskih sila ili onih koji su u okruženju.

Ako smatrate da je sukob moguć kako biste Vi reagirali? Kako biste reagirali na mogućnost da netko iz Vaše obitelji, potomstva sudjeluje u novom ratu?

Fala Bogu da bi iša ponovo. A šta ću ko će. A za sina ne znam šta bi reka. Normalno reka bi mu šta je moja mater rekla meni (ne moj ić).

Kakvo je danas Vaše zdravstveno stanje? Koliko je na to stanje utjecalo sudjelovanje u ratu i eventualno ranjavanje?

Kriv je rat najviše.

Jeste li pretrpjeli PTSP? Ako jeste, kako ste se nosili i kako se nosite s posljedicama PTSP-a?

Najvjerojatnije. Službeno ga nemam.

Jeste li pretrpjeli kakav drugi oblik poslijeratne degeneracije; sklonost alkoholu, drogama, kockanju, itd.?

Kocka nisam nikada. Drogu nisam nikada. Alkohol sam i prije rata.

Je li vaše sudjelovanje u ratu donijelo neke negativne posljedice po Vaš obiteljski život?

Nervozniji sam.

Ako Vam zdravlje dopušta, bavite li se kakvim sportskim ili aktivnostima u prirodi ili bilo kakvim aktivnostima koje Vas zaokupljaju ili smiruju?

Nemam vremena.

Je li netko od Vama bliskih suboraca obolio od PTSP-a i jeste li mu u tom slučaju kao prijatelj pokušali pomoći?

Ima. A pokušao...(ne razumljivo)

Smatrate li da je država dobro organizirala mogućnosti skrbi za oboljele od PTSP-a?

U svakom slučaju su mogli više napraviti.

Što za Vas predstavlja podatak da je više od 4000 ratnih veterana počinilo suicid u razdoblju od ni 30 godina od završetka ratnog sukoba?

Neshvaćanje tih branitelja. Oni nisu išli u rat radi penzija radi stanova. Nije ih se razumilo sve je to presporo.

Kako gledate na današnji međunarodni položaj Republike Hrvatske, odnosno članstvo u NATO savezu i EU?

Zadnja rupa na sviralu. Ko nas svaća ozbiljno.

Što mislite o današnjem stanju u Oružanim snagama RH?

Nezadovoljan. Moglo je to bolje opremljenije.

Je li odluka o ukidanju obaveznog služenja vojnog roka bila ispravna? Objasnite.

Nije bila ispravna, ne, nije bila ispravna, ukidanje vojnog roka.

Je li po Vama bolje za mlade ljude i državu da se uvede obavezno služenje vojnog roka? To ste objasnili. Ako da, objasnite zašto i koliko bi ono trebalo trajati.

Šta se tiče mlađarije ja bi svima da da služe vojni rok Da bi im godinu dana, 6 miseci najmanje.

Kakav je danas Vaš odnos, kakvi su Vaši osjećaji prema razdoblju Domovinskog rata?

Mrtvi.

Možete li usporediti odnos javnosti, društva ili pojedinaca prema braniteljima u vrijeme rata i danas?

Nije isti način. Sad smo teret državi.

Je li danas Hrvatska onakva država kakvom ste ju zamišljali tijekom rata? Što biste eventualno promijenili, što bi moglo biti bolje?

Nisam mislio da će to bit tako. Moglo je bolje.

Da je danas 1991., biste li sve ponovili ili biste možda nešto promijenili u svojoj odluci?

Bi. Ja sam zaguljen.

Postoji li nešto što biste željeli dodati o procesu poslijeratne tranzicije Vas kao ratnog veterana, a nismo obradili u ovom intervjuu? Postoji li još nešto o čemu bismo trebali razgovarati, a nismo pokrili ovim razgovorom?

Ne.

Što mislite o ovako strukturiranom intervjuu i postavljenim pitanjima kojima nije bio fokus na samom ratu nego na tranziciji vas kao veterana u civila?

Ovo bi sve trebalo vidit država i Ministarstvo.